

Kriva Reka je od centra Kopaonika udaljena 25,3 km i u njoj živi 519 stanovnika.

Poznata je po crkvi Sv. Petar i Pavle (1618 - 1620), za koju je ferman od turske vlasti lukavstvom zaslужan pop Vuksan; to je crkva u kojoj je prema legendi sahranjen Mali Radojica, u kojoj je 1942. zatvoreno i minirano 45 brđana, o čemu piše Dobrica Ćosić u romanu „Deobe“. Kriva Reka je mesto gde su „zime duge, da se krompir sadi tek posle Đurđevdana, a leta kratka i završavaju se o Preobraženju. Pre dvadesetak godina dobilo je put, kojim je daleko lakše napustiti selo i otići u grad, nego dok se išlo po glibu“. Ali nije opustelo. U njemu i danas žive i rade dobri domaćini, dočekuju čak i goste.

Radicina radost rada sa decom

Radica Tomić, rodom iz Kruševca je učiteljica koja se bavi seoskim turizmom i preradom šumskih plodova. Ona je i najmlađa učesnica prvog serijala „Kuhinja mogu kraja“ iz kojeg je ponela nezaboravne utiske i veliko iskustvo:

- Bila sam u dobrom društvu neverovatnih žena, kuvarica, inovatorki čija su znanja i umešnost neopisani.

Krivorečka škola je bila prva škola u kojoj je radila kao učiteljica dvanaest godina. Kažu da je to škola na najvećoj nadmorskoj visini u Srbiji. Zatim je četiri godine učiteljevala u selu Rataje, a danas se druži sa decom u Aleksandrovcu. Navikla da svaki posao radi poštено i temeljno, povodom projekta „Mali baštovani“ u okviru škole organizovala je malu baštu kako bi deci uz teorijska, pružila što više praktičnih znanja vezanih za njihovu okolinu, boreći se svim silama da deci ukaže na potrebu i lepotu boravka u prirodi, i sa prirodom.

- Deca vole da čeprljaju po zemlji, vole biljke a ja sam im to omogućila prenoseći im deo moje ljubavi. Pored naše baštice u školi podržavam i njihove igre u prirodi, da se penju, padaju, redovno uprljaju, osete njenu moć - kaže gospođa Tomić.

Seoskim turizmom je počela da se bavi 2010 godine., da bi odlaskom ćerke na studije u Beograd, „utrošila“ višak energije jer kaže - „energije mnogo, a praznina ogromna“.

- Moj suprug i ja smo u to vreme bili ni previše stari, ni previše mladi i na primedbu koleginica da imam idealne uslove za bavljenje seoskim turizmom koji je u ekspanziji, podigli smo kućicu za goste. Međutim, nas su gosti preduhitrili. Planirali smo da to sređujemo, dorađujemo desetak godina, pa kada odem u penziju da se posvetim i turizmu. Međutim, prvi gosti, grupa Australijanca i Engleza, došla je pravo sa EXIT-a. Bili su oduševljeni srpskim selom. Posle su dolazili Japanci, koji posle toga borave kod nas gotovo svake godine, Indijci koji rade u Dubaiu, Kinezi - kaže Radica Tomić.

Dolaze i naši, najviše iz Beograda, Niša, Novog Sada, nedavno je ispratila goste iz Bujanovca i svi oni najviše su oduševljeni domaćinima, a onda i okolinom, i uglavnom odlaze

zadovoljni, kao i domaćini. Da je to tako, potvrđio nam je slučajan susret dvoje bajkera u naselju Treska, koji su se upravo vraćali iz posete porodici Tomić, žalosni što ove godine, za razliku od nekoliko prethodnih, nisu na vreme rezervisali kuću, pa su morali da se zadovolje smeštajem u naselju.

Kriva Reka se nalazi na bruskoj strani Kopaonika, na 1.200 - 1.400 mnv, i jedan je od najviših poljoprivrednih krajeva u Srbiji. Ovde vladaju surovi uslovi, ali uprkos svemu ovo je poznat malinarski kraj sa 100 hektara pod malinjacima, a poznat je, iz nekog razloga, po krivorečkom krompiru, koji je najsladji kada se jede vruć sa kajmakom. Nekada je ovo bio stočarski kraj, sada stoke ima sve manje, dovoljno za brendirani krivorečki sir i kajmak, od mleka obogaćenog lekovitim travama, šumskim jagodama, borovnicama, koje kravice slobodono pasu. Od ostalih poljoprivrednih kultura gaji se kupus, borovnice, ribizle, seje pšenica, kao hrana za stoku, i heljda.

Složna i vredna porodica Tomić

- Neću reći da su naš sir i kajmak najbolji jer Srbija je predivna i kao zemlja, i kao turistička destinacija. Na pitanje u kom kraju Srbije se najbolje jede, nije znao odgovor ni Jovan Memedović, pa ne mogu ni ja, ali znam da je u Krivoj Reci tako - tvrdi gospođa Tomić i nastavlja: - Preradom voća i povrća počela sam da se bavim delimično spontano, da iskoristim svojih 40 žbunova aronije, 100 stabala crne i jedno crvene ribizle, 50 ari maline. Borovnica raste u šumi, koja je na nekoliko koraka od gazdinstva, pa je ne sadim. Beremo i vrganje, kojih ove godine nije bilo, ali je zato rodilo grožđe, koje svake godine završi u rakiji, ali ove godine ga je toliko da ćemo praviti vino. Tako je pravilo, da uslovi koji odgovaraju vrganjima ne odgovaraju vinovoj lozi i obratno, potvrđeno. U Aleksandrovcu imamo mali vinograd - Prokupca star 70 godina, gde porodica mog supruga ima poljanu - vinogradarsku kuću, pandan Rajačkim i Rogljevačkim pimnicama, samo za razliku od ovih od kamena, napravljenu od blata, slame i drveta. Imamo mali šljivik, takođe za rakiju, za nas, prijatelje i goste.

U ovom domaćinstvu prave se sokovi i slatka od borovnice, aronije, ribizle, pekmeze od kupine, kajsije, malina, šljiva, šipurka, borovih iglica i maslačka, sok od nane, zove, a uz pomoć svekrve, dobrog poznavaoca lekovitih trava, Radica Tomić po uzoru na Rtanski priprema Kopaonički čaj, u kojem dominira majčina dušica, hajdučka trava, kantarion, gorka trava kičica, gavez, list divlje maline, zelena borovnca.

U domaćinstvu se proizvodi i ajvar, ali kao zalog za budućnost i obezbeđivanje malog biznisa za prstojan život njihove dve čerke, ako im kad zatreba (jedna čerka diplomirala na tehnologiji konzerviranja i zrenja). Od brata, proizvođača kornišona, gospođa Tomić nabavlja sirovinu i stavlja u tegle, kao i cveklu vrhunskog kvaliteta, koju uzbaja u svojoj bašti i sve to bez konzervansa. Svoje proizvode, kada to vreme dopušta, rado izlaže na manifestacijama, sajmovima, organizuje dostavu za Beograd, a ljudi su puni hvale za njen rad, što joj daje podstrek za nastavak i inoviranje postojećeg programa.

- Ono što ne želim za sebe ne mogu dati ni drugom. I ne mogu da ubedujem ljudе da to što nudim vredi, ako sama ne verujem u to - dodaje Radica Tomić, ističući da u svemu ovome nije sama i da bez njenog supruga, Krivorečanina Saše, „prave ljudine“, ne bi mogla postići ni delić ovog što ima danas. I sve to uz uzajamnu ljubav, slogu i podršku, tokom 34 godine.

